

36 889 Wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten en die persoonsgegevens bevatten, ter raadpleging en gebruik beschikbaar te stellen

Nr. 5 Verslag
Vastgesteld 12 februari 2026

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het voorstel van wet genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave

I. Algemeen

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen van het voorstel

2.1 Aanleiding

2.2 Noodzaak

2.3. Doel

2.4. Inhoud

2.4.1. Toepassingsbereik

2.4.2. Verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden met bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens ter inzage te geven

2.4.3. Grondslag voor beschikbaarstelling beperkt openbare archiefbescheiden via internet

2.4.4. Het alsnog stellen van openbaarheidsbeperkingen

3. Verhouding tot hoger recht

3.1 Publicatie via internet van beperkt openbare archiefbescheiden die persoonsgegevens bevatten

4. Verhouding tot nationaal recht

4.1 Wet hergebruik van overheidsinformatie

5. Consultatie en advies

5.1. Adviezen

II. Artikelsgewijs

Artikel 2

Artikel 17a

I. Algemeen

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Deze leden zijn zich bewust van de spanning tussen het belang van openbaarheid en respect voor de persoonlijke levenssfeer en hechten dan ook aan goed toezicht op gebruik van data door overheid en bescherming van privacy. Bestaande toezichthouders, zoals de Autoriteit Persoonsgegevens, verdienen meer bevoegdheden, expertise en middelen om algoritmen en systemen te controleren op transparantie, uitlegbaarheid, proportionaliteit en discriminatie. Bij misstanden dient de overheid op te treden of te handhaven. Op overheidsorganisaties rust in dit kader een plicht tot een impactanalyse op rechtsgelijkheid en grondrechten bij inzet van nieuwe technologie of data. Tegelijkertijd hechten deze leden aan een transparante overheid en aan inzage van burgers in dossiers die overheden over hen hebben opgebouwd. Deelt de regering deze uitgangspunten?

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten en die persoonsgegevens bevatten, ter raadpleging en gebruik beschikbaar te stellen. Deze leden willen graag van de mogelijkheid gebruik maken enkele vragen over onderhavig wetvoorstel te stellen.

Voorts merken de leden van de CDA-fractie op dat de Autoriteit Persoonsgegevens en de Afdeling van de Raad van State (hierna: Afdeling) naar voren hebben gebracht dat de afweging van belangen tussen de betrokken grondrechten een bevoegdheid van de overheid is. Vervolgens vinden deze leden de vraag legitiem of de gekozen vorm, het maken van die afwegingen, te beleggen bij lagere regelgeving voldoende is. Kan de regering hier uitgebreid op reflecteren, zo vragen deze leden.

De leden van de BBB-fractie hebben kennisgenomen van de Wijziging van de Archiefwet 1995 ter verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden die in een archiefbewaarplaats berusten en die persoonsgegevens bevatten, ter raadpleging en gebruik beschikbaar te stellen. Deze leden hebben geen vragen aan de regering.

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie merken op dat hoewel de aanleiding van het wetsvoorstel het CABR¹ is het wetsvoorstel een bredere reikwijdte heeft. De voorgestelde grondslag voor publicatie via internet van archiefbescheiden hoeft niet uitsluitend voor het CABR te worden toegepast. Deze leden willen weten waarom de regering ervoor kiest om een bredere reikwijdte in deze wet op te nemen. En is dit niet eerder, bijvoorbeeld bij de herziening van de Archiefwet, overwogen? Zo ja, waarom is dat toen niet geregeld?

2. Hoofdpijnen van het voorstel

De leden van de CDA-fractie stellen vast dat de Afdeling opmerkt dat de regering het voornemen heeft slechts in uitzonderlijke gevallen toe te staan dat er publicatie op het internet plaatsvindt. De Afdeling adviseert de reikwijdte in de wet te beperken tot de voorbeelden die ook in de Algemene verordening gegevensbescherming worden genoemd en waarnaar de regering expliciet verwijst. Dit heeft de regering overgenomen. Kan de regering nader uiteenzetten waarom hiervoor gekozen is? Kan de regering hier enkele voorbeelden van geven zodat deze leden een goed beeld krijgen van welke archieven hieronder zouden kunnen vallen?

2.1 Aanleiding

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de concrete aanleiding voor dit wetsvoorstel een onderzoek is van de Autoriteit Persoonsgegevens naar het plan van het Nationaal Archief om het CABR via internet beschikbaar te stellen. De Autoriteit Persoonsgegevens waarschuwde voor mogelijke privacyschending bij de digitalisering van het archief. Deze leden hechten wel aan ontsluiting van deze informatie via internet en zij stemmen in met de keuze om dit wetsvoorstel een bredere reikwijdte te geven, zodat ook bij andere overheidsarchieven de geconstateerde knelpunten worden weggenomen. Tegelijkertijd hebben zij wel de vraag hoe breed de regering het begrip “overheidsarchief” opvat. Vallen hier bijvoorbeeld ook archieven van scholen voor regulier bekostigd onderwijs onder?

2.2 Noodzaak

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de regering stelt dat de uitzonderingen voor wetenschappelijk, historisch en statisch onderzoek in de Uitvoeringswet AVG² te beperkt zijn voor het verlenen van toegang tot archieven. Kan de regering nader toelichten op grond van welke overwegingen zij niet heeft besloten om dit probleem te

¹ CABR: Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging

² AVG: Algemene Verordening Gegevensbescherming

verhelpen met een aanpassing van deze uitvoeringswet, maar liever met een wijziging van de Archiefwet, zo vragen deze leden.

2.3. Doel

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de regering met de verruiming van toegang tot overheidsarchieven met persoonsgegevens het belang wil dienen van toegang tot overheidsinformatie en cultureel erfgoed. Deze leden vragen hoe breed de regering het belang van toegang tot cultureel erfgoed hierbij opvat. Kan de regering ook toelichten of zij bijvoorbeeld onderzoeken voor een persoonlijk belang, zoals een genealogisch onderzoek, tevens rekent tot cultureel erfgoed?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de regering stelt dat onderhavig wetsvoorstel om – door een gepaste inkadering van de voornoemde verruiming – tussen twee belangen een nieuwe balans moet creëren waarmee recht wordt gedaan aan twee fundamentele belangen. Dat kunnen deze leden zich enerzijds voorstellen, anderzijds vragen zij zich af hoe de regering wil toetsen of beide belangen in balans zijn en vervolgens blijven. Zijn bij de plenaire behandeling van onderhavig wetsvoorstel de AMvB's³ en het Besluit klaar?

Immers het wetsvoorstel maakt een evenwichtige belangenafweging en daartoe te nemen beschermingsmaatregelen mogelijk. Of in een concrete situatie dat ook zo zal kunnen zijn, valt alleen te beoordelen als de invulling in de lagere regelgeving bekend is en pas als de archiefbeheerder binnen de daarin gestelde kaders zijn keuze heeft gemaakt.

De conclusie in het advies van de Afdeling, overgenomen in de memorie van toelichting, dat met dit wetsvoorstel de regering een evenwichtige en zorgvuldige afweging maakt van de grondrechten, waarden en belangen die hier in het geding zijn kunnen. De leden vinden dat ze dit nu niet helemaal kunnen overzien. Daarom specifiek de vraag: worden de AMvB's ook betrokken bij de plenaire behandeling?

2.4. Inhoud

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat het wetsvoorstel een grondslag biedt om documenten uit een archief dat betrekking heeft op oorlog of oorlogsmisdaden, politiek gedrag onder voormalige totalitaire regimes, genocide of misdaden tegen de menselijkheid, onder voorwaarden via internet beschikbaar worden gesteld, ook als deze archiefbescheiden mogelijk nog (bijzondere of strafrechtelijke) persoonsgegevens bevatten. Deze leden vinden met de regering dat de toegankelijkheid van deze informatie zó zwaar weegt, dat hierbij inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van daders gerechtvaardigd is. Kan de regering ook toelichten wat dit wetsvoorstel gaat betekenen voor gegevens over de persoonlijke levenssfeer van slachtoffers en verdachten, die uiteindelijk niet schuldig werden bevonden?

³ AMvB: Algemene Maatregel van Bestuur

2.4.1. Toepassingsbereik

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat instellingen zoals het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis en de Black Archives geen gebruik kunnen maken van de verruiming die dit wetsvoorstel introduceert en gebruik moeten maken van de uitzonderingen in de Uitvoeringswet AVG. In feite blijven er dus voor zo'n particulier archief strengere beperkingen gelden dan voor overheidsarchieven. Hoe staat de regering ertegenover om straks, op basis van de ervaringen met het onderhavige wetsvoorstel, ook de wetgeving voor particuliere archieven te verruimen, zo vragen deze leden.

2.4.2. Verruiming van de mogelijkheden om archiefbescheiden met bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens ter inzage te geven

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de Afdeling adviseerde om de belangenafweging bij verzoekers met een persoonlijk belang op wetsniveau uit te werken, maar de regering daarvan heeft afgezien en ervoor gekozen de regels uit te werken in het Archiefbesluit 20.., dat op dit moment ter advisering bij de Raad van State ligt. Deze leden vragen of dit advies openbaar wordt, alvorens de verdere wetsbehandeling plaatsvindt.

De leden van de CDA-fractie stelen vast dat om via het internet van (openbare of beperkt openbare) archiefbescheiden beschikbaar te stellen de regering het advies van de Afdeling heeft opgevolgd door passende maatregelen op wetsniveau vast te leggen. Het advies van de Afdeling om een koppeling met het overlijdensregister op te nemen is echter niet overgenomen. Kan de regering uitgebreid uiteenzetten waarom hier niet voor gekozen is?

2.4.3. Grondslag voor beschikbaarstelling beperkt openbare archiefbescheiden via internet

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat bij het via internet beschikbaar stellen van openbare archieven de Afdeling erop heeft gewezen dat dit een wezenlijk andere dimensie geeft aan de openbaarheid, vanwege de mogelijkheid tot grotere verspreiding. Het treffen van passende waarborgen wordt hierbij geheel overgelaten aan de archivaris. Passende waarborgen worden niet ook in het wetsvoorstel geregeld. Kan de regering nader toelichten wat zich ertegen verzet om – mede aan de hand van het voorbeeld van het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging – waarborgen vast te leggen op het niveau van een Algemene Maatregel van Bestuur?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de reden voor dit wetsvoorstel de problemen zijn die ontstaan doordat het CABR zo'n 485.000 dossiers van personen die na de Tweede Wereldoorlog zijn onderzocht op collaboratie met de Duitse bezetter openbaar maakte en dat volgens de Autoriteit Persoonsgegevens niet mocht, omdat het ging om persoonsgegevens. Met dit wetsvoorstel wordt de reikwijdte uitgebreid met een bevoegdheid zodat archiefbescheiden die deel uitmaken van een archief dat betrekking heeft op oorlog of oorlogsmisdaden, politiek gedrag onder voormalige totalitaire regimes, genocide of misdaden tegen de menselijkheid ook openbaar kunnen worden gemaakt via het internet. Kan de regering toelichten op hoeveel archieven dit wetsvoorstel na aanneming dan betrekking heeft? Welke archieven is de regering voornemens om via het internet beschikbaar te stellen gezien de reikwijdte van de wet? Deze leden kunnen zich voorstellen dat het concretiseren van het omslagpunt wanneer een algemeen belang een zwaarwegend algemeen belang wordt, lastig in de memorie van toelichting is aan te geven. Maar de leden kunnen zich ook voorstellen dat na aanneming van deze wet beide belangen in het geding zijn. Kortom het algemeen belang en het zwaarwegend belang zijn met elkaar in conflict. Kan de regering nader uiteenzetten hoe de minister dit vervolgens wil wegen?

2.4.4. Het alsnog stellen van openbaarheidsbeperkingen

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de regering de mogelijkheid noemt dat per vergissing bij de overbrenging geen openbaarheidsbeperking wordt gesteld. Wat kan een individuele benadeelde wiens privésfeer wordt geschaad in zo'n geval ondernemen, zo vragen deze leden.

3. Verhouding tot hoger recht

3.1 Publicatie via internet van beperkt openbare archiefbescheiden die persoonsgegevens bevatten

De leden van de CDA-fractie onderschrijven het uitgangspunt van de regering dat openbaarmaking bijdraagt aan het blijven vertellen en duiden van het verhaal van de Holocaust en daarmee aan kennis en historisch besef over het verleden. Het uitgangspunt is dat geïnteresseerden, nabestaanden, professionals in het onderwijs én jongeren de informatie kunnen vinden die zij zoeken, zonder daarin beperkt te worden door de fysieke plek waar de informatie zich bevindt. Deelt de regering ook het uitgangspunt van deze leden dat deze informatie wel van context moet worden voorzien? Door online plaatsen zonder enige drempel kan ineens de hele wereld er oncontroleerbaar bij. Het doel van het onderhavige wetsvoorstel, de bescherming van grondrechten in hun onderlinge afweging, kan dan met zekerheid niet meer worden gerealiseerd, tenzij aanvullende (handhaafbare technische) maatregelen

worden verplicht gesteld. Kan de regering uiteenzetten hoe zij hiermee om wil gaan?

4. Verhouding tot nationaal recht

4.1 Wet hergebruik van overheidsinformatie

De leden van de CDA-fractie vragen aan de regering hoe zij de drie rollen van de minister ziet in het onderhavige wetsvoorstel ten aanzien van het CABR en andere gevoelige archieven? Is er voldoende 'tegenmacht' georganiseerd?

5. Consultatie en advies

5.1. Adviezen

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie merken op dat de regering het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens niet overneemt om mogelijk te maken dat verzoekers met functiebeperkingen online kennis kunnen nemen van (bepaalde) belangrijke beperkt openbare archiefbescheiden en in wetgeving de (groepen) belanghebbenden aan te wijzen die online toegang moeten krijgen tot archiefbescheiden. Deze leden vragen hoe deze afwijzing zich verhoudt tot de bepalingen in het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, waarbij Nederland zich in 2016 heeft aangesloten.

II. Artikelsgewijs

Artikel 2

De leden van de CDA-fractie vragen of de verwijzing in artikel 2a lid 2 onder b naar lid 4 van artikel 17a niet lid 5 moet zijn.

Artikel 17a

De leden van de CDA-fractie hebben over artikel 17a een aantal vragen. Zij vragen ten eerste waarom in artikel 17a lid 2 onder a het begrip 'oorlog' wordt toegevoegd en volstaat het wetsvoorstel niet met de onderwerpen genoemd in Overweging 158 AVG ("specifieke informatie over het politiek gedrag onder voormalige totalitaire regimes, over genocide, misdaden tegen de menselijkheid, met name de Holocaust, of over oorlogsmisdaden"). Treedt het wetsvoorstel daarmee niet buiten de grenzen die de AVG aangeeft? Het begrip 'oorlog' is immers nogal ruim. Ten tweede vragen deze leden waarom op meerdere plaatsen (artikel 17

lid 6; 17a lid 5) ten opzichte van de vorige versie van het wetsvoorstel de term 'waarborgen' is vervangen door 'maatregelen'. Is dat laatste niet een zwakker begrip? En tot slot vragen de leden waarom in 17a lid 6 'kan' staat (dus optioneel), en in 17 lid 7 onder b 'worden' (dus een plicht).

De fungerend voorzitter van de commissie,
Bromet

Adjunct-griffier van de commissie,
Bosnjakovic